

RF § 190

Uppdrag. Handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention

Ärendenummer: RS 2024/1124

Regionfullmäktiges beslut

- Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030 antas.

Sammanfattning

Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026–2030 samlar och riktar regionens arbete för att främja psykiskt välbefinnande och förebygga ohälsa. Planen omfattar alla nämnder och regionägda bolag och ersätter tidigare separata planer rörande psykisk hälsa och suicidprevention. Framtagandet av denna handlingsplan görs utifrån uppdrag från regionstyrelsen (RS 2024-03-27, § 94) att återkomma med en enhetlig handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention.

Handlingsplanen bygger på aktuell kunskap och analyser, både regionala och nationella och utgår från regeringens nationella strategi *Det handlar om livet* (2025). Även andra styrdokument har väglett arbetet, bland annat folkhälsopolitikens målområden samt omställningen till god och nära vård och den nya socialtjänstlagen. Handlingsplanen är också ett verktyg för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*, särskilt målet om ett tryggt och inkluderande samhälle med jämlik och jämställd hälsa. Genomförandeprogrammet *Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland*, beskriver prioriterade insatser 2023–2027 för social hållbarhet utifrån den regionala utvecklingsstrategin. Särskilt relevant är målet att ”Psykiskt välbefinnande är jämlikt fördelat”.

Handlingsplanens struktur syftar till att ge läsaren en fördjupad förståelse för varje fokusområde, samt insikt i det breda spektrum av faktorer som påverkar den psykiska hälsan. Vid utformningen av aktiviteter utifrån handlingsplanens insatser är det viktigt att denna kunskapsbas beaktas, för att säkerställa bästa möjliga effekt och fortsatt utveckling av arbetet.

Arbetet med att ta fram handlingsplanen har under processens gång bedrivits och förankrats i befintliga nätverk och forum såsom koncernledningsgruppen, operativ samverkansledning och internt samverkansforum social välfärd. Utöver detta har andra diskussioner förts i andra grupperingar med personer med specialistkompetens inom olika områden. Det har bland annat handlat om samtal specifikt kring folkhälsa, suicidprevention, livsmiljöer, arbetsgivaransvar och digitala medier i skolmiljö. Brukarmedverkan har kunnat ske genom kontakt med NSPH Gotland (Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa).

Utifrån diskussion på regionstyrelsens arbetsutskott den 2 oktober 2025 har vissa justeringar gjorts, dels i handlingsplanen och dels i förslag till beslut. Tre insatser i handlingsplanen har reviderats enligt önskemål. På s.10 har ett förtydligande gjorts kring att social gemenskap är viktigt för alla åldrar. Insatsen är nu: "Utveckla och tillgängliggöra fysiska och digitala mötesplatser som skapar förutsättningar för social samvaro, delaktighet och gemenskap för alla åldrar". På s.24 avseende efterlevandestöd har orden "och finansiering" tagits bort. På s.21 har insats avseende samsjuklighet formulerats om till följande: "Vidareutveckla arbetet med integrerade insatser för personer med samsjuklighet samt de strukturförändringar och utvecklingsinitiativ som samsjuklighetsdelegationen föreslår."

För att möta önskemål om politisk förankring och implementering i samtliga nämnder föreslås regionstyrelseförvaltningen få i uppdrag att initiera nämnddialoger kring implementering av handlingsplanen, samordna en nämndöverskridande workshop för att stärka samverkan rörande handlingsplanen och inom ramen för nuvarande styrmodell och årliga uppföljningsrutiner genomföra en tematisk uppföljning med fokus på handlingsplanens insatser.

Bedömning

Psykisk ohälsa är en av vår tids stora folkhälso- och samhällsutmaningar. Genom insatser som bidrar till en trygg uppväxtmiljö, fullföljd utbildning, tillgång till arbete, social gemenskap och hälsosamma levnadsvanor, kan Region Gotlands verksamheter stärka förutsättningarna för ett ökat och mer jämlikt psykiskt välbefinnande i den gotländska befolkningen. Att stärka faktorer som bidrar till psykiskt välbefinnande genom hela livet ger människor större handlingsutrymme, ökade möjligheter att uppnå sina mål och stärkt förmåga att hantera svårigheter som uppstår i livet. Bedömningen görs att Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030 är ett viktigt verktyg och stöd, i det dagliga arbetet och den långsiktiga utvecklingen, för att för att främja ett hållbart psykiskt välbefinnande på Gotland.

Regionfullmäktige föreslås att anta Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030.

Under förutsättning att regionfullmäktige antar handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention får regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att:

1. initiera nämnddialoger kring implementering av handlingsplanen.
2. samordna en nämndöverskridande workshop för att stärka samverkan rörande handlingsplanen.
3. inom ramen för nuvarande styrmodell och årliga uppföljningsrutiner genomföra en tematisk uppföljning med fokus på handlingsplanens insatser.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att insatserna i handlingsplanen hanteras inom ram för ordinarie lagstiftning i verksamheterna. Inom vissa fokusområden har det förtydligats att föreslagna insatser tar avstamp i lagtext som återfinns inom exempelvis både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att ett flertal av insatserna inte kommer att innebära en kostnadsökning då det handlar om förändrade och utvecklade arbetssätt, exempelvis i form utav ökad samverkan mellan och inom verksamheter. I de fall som ambitionshöjning avses kommer det sannolikt innebära kostnader och handlingsplanen blir ett underlag för fördelning av statsmedel riktade till psykisk hälsa och suicidprevention.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att barnperspektivet genomsyrar handlingsplanen. Det finns ett avsnitt som specifikt rör barn och unga men även i de andra avsnitten framkommer barns behov tydligt. Det handlar exempelvis om barns behov av främjande livsmiljöer, barns behov som anhöriga och barns behov i familjer med ekonomiska svårigheter. De insatser som föreslås bedöms vara i enlighet med barnets bästa och det som forskning och erfarenhet visar har betydelse för goda uppväxtvillkor och psykiskt välbefinnande.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att handlingsplanen lyfter fokusområden som är viktiga för både kvinnor och mäns hälsa och för både flickor och pojkars uppväxtmiljö och välbefinnande. Avseende fakta om suicid beskrivs en genusskillnad då män står för omkring två tredjedelar av alla fullbordade suicid vilket är en betydande skillnad som behöver uppmärksammas.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att insatserna i handlingsplanen inte har en specifik geografisk hemvist utan de syftar till ett ökat psykiskt välbefinnande i hela den gotländska befolkningen. Det avser skolfrämjande samverkan för elever på alla skolor, utifrån behov, för Region Gotland som arbetsgivare över hela ön, behov av mötesplatser både i Visby och i andra socknar med mera. Vad avser den geografiska placeringen av stöd- och behandlingsinsatser hanterar inte denna handlingsplan den frågan utöver två aspekter. Dels nämns att det pågår arbete med att starta upp familjecentrerat arbete utifrån öppna förskolor i Visby, Slite och Hemse. Dels finns insatser som är digitala, såsom digitala mötesplatser och digitala plattformar för hälsoinformation.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att denna handlingsplan inte i första hand avser klimat- och miljöfrågor och inte heller medför en belastning för klimatet. Det finns dock tydliga kopplingar mellan miljö och hälsa och det lyfts i området främjande livsmiljöer med fokus på att gröna miljöer och vistelse i naturen har positiv effekt på välbefinnandet.

Ärendets behandling under mötet

Anförande hålls av Mikael Blad (M) och Linda Wagenius (V).

Mikael Blad (M) tillstyrker regionstyrelsens förslag. I detta instämmer Linda Wagenius (V).

Ordförande ställer proposition på regionstyrelsens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030. 2025-09-18

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-18

Regionstyrelsen 2025-10-23, § 431

Skickas till

Barn- och utbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Miljö- och byggnämnden

Regionstyrelsen

Socialnämnden

Tekniska nämnden

Patientnämnden

Valnämnden

Överförmyndarnämnden

Gotlandshem